

# PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z GEOGRAFII W KLASIE V

## I. Formy Sprawdzania Osiągnięć Edukacyjnych

Ocena osiągnięć uczniów odbywa się w sposób ciągły i obejmuje następujące formy aktywności:

- **Sprawdziany (prace klasowe):** Zapowiadane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i wpisywane do terminarza w dzienniku elektronicznym. Obejmują materiał z całego działu.
- **Kartkówki:** Obejmują materiał z maksymalnie 3 ostatnich lekcji. Nie wymagają wcześniejszego zapowiedzenia.
- **Odpowiedzi ustne:** Mogą odbywać się bez zapowiedzi (z materiału z 3 ostatnich lekcji) lub na wyraźną prośbę ucznia (np. w ramach poprawy lub chęci wykazania się dodatkową wiedzą).
- **Praca na lekcji:** Oceniana bezpośrednio stopniem do dziennika lub w systemie plusów i minusów (notowanych w notatniku nauczyciela):
  - **3 plusy (+):** ocena bardzo dobra (5)
  - **5 plusów (+):** ocena celująca (6)
  - **3 minusy (-):** ocena niedostateczna (1)
- **Projekty i prezentacje:** Zadaniowe formy pracy indywidualnej lub grupowej, oceniane pod kątem merytorycznym, estetycznym oraz sposobu prezentacji.
- **Zadania praktyczne:** Praca z mapą ogólnogeograficzną i tematyczną, wykonywanie i odczytywanie wykresów, praca z materiałami źródłowymi oraz analiza danych statystycznych.

## II. Profil Ucznia – Ogólne Wymagania na Poszczególne Oceny

**Ocenę celującą (6)** otrzymuje uczeń, który w pełni spełnia wymagania na oceny 2, 3, 4 i 5, opanował materiał określony w szczegółowych wymaganiach na ocenę celującą dla danej klasy, wykazuje szczególne zainteresowanie geografią, włącza się w działania pozalekcyjne i spełnia kryteria konkursowe lub wykonał projekt geograficzny. Szczegóły ubiegania się o ocenę celującą określono w rozdziale III.

**Ocenę bardzo dobrą (5)** otrzymuje uczeń, który w pełni opanował zakres wiedzy i umiejętności przypisany do ocen 2, 3, 4 oraz 5 w szczegółowych wymaganiach dla danej klasy, sprawnie posługuje się mapą, samodzielnie rozwiązuje problemy geograficzne oraz wdrożył nawyk systematycznej pracy.

**Ocenę dobrą (4)** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na oceny 2 i 3 oraz opanował materiał na ocenę dobrą dla danej klasy, poprawnie stosuje wiedzę w sytuacjach typowych, potrafi analizować proste zależności przyczynowo-skutkowe i wyciągać wnioski przy niewielkiej pomocy nauczyciela.

**Ocenę dostateczną (3)** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę 2 oraz opanował szczegółowe wymagania na ocenę dostateczną dla danej klasy, zna podstawowe pojęcia geograficzne, potrafi wykonać proste zadania z pomocą nauczyciela oraz czyta podstawowe elementy mapy.

**Ocenę dopuszczającą (2)** otrzymuje uczeń, który opanował podstawy wiedzy i umiejętności określone w szczegółowych wymaganiach na ocenę dopuszczającą dla danej klasy (co pozwala mu na kontynuację nauki na wyższym etapie); rozwiązuje zadania o stopniu trudności podstawowym z pomocą nauczyciela.

**Ocenę niedostateczną (1)** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań edukacyjnych na ocenę dopuszczającą dla danej klasy, a jego braki w wiedzy i umiejętnościach uniemożliwiają dalszą naukę.

### III. Kryteria uzyskania rocznej oceny celującej (6)

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą (w tym wykazuje się pełną systematycznością przez cały rok), a ponadto rozszerza swoją wiedzę i umiejętności poprzez udział w konkursach przedmiotowych:

- **Konkurs kuratorski z geografii:** Awans do etapu rejonowego/wojewódzkiego lub uzyskanie co najmniej 40% punktów w etapie szkolnym pod warunkiem wykazania się udokumentowanym w Portfolio wkładem pracy (rozwiązane arkusze z ubiegłych lat, własne notatki).
- **Szkolny Konkurs „Światoznawca”:** Uzyskanie tytułu Mistrza/Wicemistrza/ I Wicemistrza Mapy Świata.
- **Inne Konkursy Geograficzne, Ekologiczne lub Krajoznawcze:** Udział, rzetelne przygotowanie się i uzyskanie wysokiego wyniku (np. tytuł laureata, finalisty, wyróżnienie lub zajęcie czołowego miejsca) w innych konkursach przedmiotowych i tematycznych, które pojawią się w ofercie szkoły lub organów zewnętrznych w trakcie roku szkolnego (za uprzednią zgodą i pod kierunkiem nauczyciela).

**Wymóg Prowadzenia Dokumentacji:** Przygotowania do konkursów odbywają się w trybie pracy własnej pod kierunkiem nauczyciela i są dokumentowane na bieżąco w „portfolio geograficznym” (np. własne mapy pamięciowe, fiszki, rozwiązane arkusze, notatki do artykułów geograficznych).

### IV. Warunki i tryb ubiegania się o roczną ocenę wyższą niż przewidywana

#### Warunki ubiegania się o roczną ocenę klasyfikacyjną z geografii wyższą niż przewidywana

Warunkiem ubiegania się o uzyskanie rocznej oceny klasyfikacyjnej z geografii wyższej niż przewidywana jest spełnienie zapisów Statutu Szkoły oraz wykazanie się długofalową samodyscypliną i systematyczną pracą w ciągu całego roku szkolnego.

Uczeń spełnia warunek systematyczności, jeśli do dnia wystawienia oceny przewidywanej spełnił **łącznie** następujące kryteria:

1. **Praca bieżąca:** Posiada w całorocznym ocenianiu bieżącym przynajmniej 50% ocen równych lub wyższych od oceny, o którą się ubiega, **uzyskanych z form sprawdzania wiedzy (tj. ze sprawdzianów i kartkówek)**.
2. **Poprawione oceny bieżące:** Nauczyciel odnotował w ciągu roku szkolnego próby na bieżąco podejmowanych poprawek ocen częściowych.
3. **Zeszyt przedmiotowy:** Przedłożenie kompletnego, estetycznie i systematycznie prowadzonego przez cały rok zeszytu przedmiotowego.
4. **Zeszyt ćwiczeń (jeśli jest przewidziany w danym roku szkolnym):** Poprawnie wypełnione wszystkie zadania wykonywane podczas lekcji.
5. **Teczka prac (portfolio geograficzne):** Przedłożenie teczki zawierającej:
  - o wszystkie poprawnie i w pełni uzupełnione karty pracy otrzymane od nauczyciela w ciągu roku (*w przypadku nieobecności uczeń ma obowiązek zgłosić się po kartę pracy na pierwszej lekcji po powrocie do szkoły*),
  - o samodzielnie spisane wnioski i samoocenę po wszystkich napisanych w ciągu roku szkolnego sprawdzianach (*karta samooceny i błędów*).

**Tryb i forma podwyższania oceny:** Dopiero po pełnym spełnieniu wszystkich wyżej wymienionych warunków uczeń uzyskuje prawo do ubiegania się o wyższą ocenę. W takim przypadku nauczyciel ustali indywidualnie formę weryfikacji wiedzy i umiejętności ucznia – może to być w szczególności:

- wykonanie wskazanego zadania lub projektu geograficznego,
- napisanie testu sprawdzającego poziom opanowania wiedzy i umiejętności na wnioskowaną ocenę.

## V. Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z geografii

| Dział                               | Ocena                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Uczeń:</b>                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>I. <u>Mapa Polski</u></b>        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia elementy mapy</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i></li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów <i>wysokość względna i wysokość bezwzględna</i></li> <li>• odczytuje najprostsze informacje z mapy hipsometrycznej i poziomicowej</li> <li>• wymienia różne rodzaje map</li> <li>• odczytuje informacje z planu miasta</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• stosuje legendę mapy do odczytywania informacji</li> <li>• odczytuje skalę mapy</li> <li>• rozróżnia rodzaje skali mapy</li> <li>• oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy</li> <li>• wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe</li> <li>• rysuje podziałkę liniową</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę</li> <li>• oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej</li> <li>• wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa</li> <li>• wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim</li> <li>• wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową</li> <li>• przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych</li> <li>• przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową</li> <li>• oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej</li> <li>• oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej</li> <li>• oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej</li> <li>• rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu</li> <li>• rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej</li> <li>• omawia zastosowanie map cyfrowych</li> <li>• analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski</li> </ul> |
| <b>II. <u>Krajobrazy Polski</u></b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i></li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce</li> <li>• porównuje krajobrazy Polski pod względem rzeźby terenu,</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• zna podstawowe elementy krajobrazu naturalnego i kulturowego</li> <li>• wymienia pasy rzeźby terenu Polski</li> <li>• wskazuje na mapie Polski: wybrane krainy geograficzne, główne rzeki, pasma górskie i wybrane miasta</li> <li>• rozpoznaje wybrane obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski (np. parki narodowe, zabytki UNESCO);</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia różnice między obszarem nizinnym, wyżynnym a górskim</li> <li>• określa położenie Polski względem kontynentu i oceanów;</li> <li>• rozróżnia formy ukształtowania powierzchni: niziny, wyżyny, góry – na podstawie mapy i zdjęć;</li> <li>• omawia podstawowe cechy krajobrazów Polski (np. pojezierze, góry, nizina);</li> <li>• wymienia atrakcje turystyczne omawianych krajobrazów Polski</li> <li>• wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr</li> <li>• omawia cechy pogody w górach</li> <li>• rozpoznaje na podstawie ilustracji/zdjęć omawiane krajobrazy Polski</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• roślinności i działalności człowieka;</li> <li>• przedstawia wpływ czynników naturalnych na rzeźbę terenu omawianych krajobrazów Polski</li> <li>• wskazuje przykłady zmian w krajobrazie naturalnym wywołanych działalnością człowieka;</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego omawianych krajobrazów Polski</li> <li>• opisuje współzależności między elementami krajobrazu a warunkami życia i działalności człowieka;</li> <li>• charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd</li> <li>• przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich</li> <li>• opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr</li> <li>• wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr</li> <li>• przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie wynikające z działalności człowieka</li> </ul> |
| III. <u>Lądy i oceany na Ziemi</u> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na globusie: bieguny, równik, południk zerowy, południk 180°, półkule, kierunki główne i pośrednie;</li> <li>• wskazuje na mapie kontynenty i oceany oraz określa ich położenie względem równika i południka zerowego;</li> <li>• wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych</li> </ul>                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna</li> <li>• wskazuje główne kierunki geograficzne na mapie i globusie</li> <li>• wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje przyczyny odkryć geograficznych</li> <li>• opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba</li> </ul>                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej</li> <li>• opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w.</li> <li>• przedstawia znaczenie odkryć geograficznych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>IV.</b><br/><u>Krajobrazy</u><br/><u>świata</u></p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• zna podstawowe pojęcia dotyczące klimatu i stref klimatycznych</li> <li>• wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi</li> <li>• wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi</li> <li>• potrafi podać przykłady roślin i zwierząt typowe dla poznanych krajobrazów na świecie (np. lasów równikowych, sawanny, tajgi, tundry itd.)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem</li> <li>• odczytuje z klimogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu</li> <li>• wymienia typy klimatów na świecie i opisuje ich główne cechy (np. klimat równikowy, umiarkowany);</li> <li>• zna układ stref krajobrazowych na półkuli północnej</li> <li>• wskazuje na mapie obszary występowania omawianych stref klimatycznych i krajobrazowych.</li> <li>• rozpoznaje na podstawie ilustracji/zdjęcia świat roślin i zwierząt omawianych stref krajobrazowych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza</li> <li>• wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów</li> <li>• porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym</li> <li>• wymienia kryteria wydzielania stref krajobrazowych</li> <li>• przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej</li> <li>• charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego</li> <li>• charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• oblicza średnią roczną temperaturę powietrza</li> <li>• oblicza różnicę między średnią temperatura powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku</li> <li>• oblicza roczną sumę opadów</li> <li>• omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania oraz życie mieszkańców w omawianych strefach klimatycznych</li> <li>• analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności</li> <li>• omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi</li> <li>• porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt</li> <li>• przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach</li> </ul> |
|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|